52. ՇԼՎԱՐ ԳՅՈՐԾՈՂ

Շլվար գյործող մարթըմ ուներ մեկ շատ խորոտ կնիկ:

Կնիյ կասի օրըմ իրկան. - Մեր իդարեն էսա տեղ չէլնի, էլի էրթանք ուրիշ գյեղըմ:

Կըլնեն կուգյան ուրիշ գյեղի մը մեչ. պատի մը տակ կնստեն: Էտա գյեղի ըռես կույա, կիրիշկա շըլվար գյործող, ուր կնիկ նստած պատի տակ:

- Խեր էլնի, - կասի, - ընչի՞ եք իկե:

- Իկեր ենք մեր իդարի իտև կփռանք:

- Ձեր գործն ի՞նչ ի:

Կասի. - Իմ գյործ շըլվար գյործել ի:

Ըռես գյախտիկ կընգյան կասի. - Տու զի խոսքըմ կուտա՞ս, որ ես ծե տեղ տամ:

Կնիկ կասի. - Արդեն իմ գործըն էն ի:

Կասի. - Դե, էլեք էրթանք, ծե տու մը տամ, նըստեք ինե:

Կտանի տու մը կուտա, կասի. - Գյեո էսա յի:

Կնիյ կասի. - Խորոտ ի, շնորհակալ ենք:

Ըռես կթռնի կէրթա:

Իրիկ-կնիկ կըլնեն խորթեն, կավիլեն սերսուփ, կնստին:

Մարթըն կըլնի ուր խորի տեղ կպանա, ուր թար-թախըմ կդըրըստի, կքաշլայի ուր շըլվար գյործել:

Ըռես կըլնի դալալ կուտա կանչել, ուր գյեղայնուն կթամխի թե. «Ես շըլվար գյործող մ'եմ պիրե, ծեր շըլվըրներ հյուրյուշ տեղ մեքյ տանե, տարեք թո էտա մարթ գյործի, խեղճ մարթ մ'ի»:

Շատ շըլվար կկոլոնվի վըրեն:

Կնիյ կասի ուր մարթուն. - Տու խետ չես խասնի: Ես էլ խետ չեմ խասնե, բարեմ էլի էսա էծ տար ծախի, մեր գյըլխուպ տեֆ անենք, գյանք իննք խե մեր գյործին:

Մարթ կըլնի չվանըմ կտնի ուլի գյըլեոխ, կառնի կէրթա քյաղաքյ:

Իրեքյ խանութպան կիշկան գյեռ մարթու ծեռ. «Կանա՞նքյ էսա էծըն առնե էսա մարթու ծեռնիս»:
Մեկ խանութպան կպոռա էծու փիրոչ. - Ախպեր, էփա ու պե առնենքյ: Քյանի՞ կասես:
- Իսուն կուռուշ:
- Խերվա ոչն ի, փնաշեն, ի՞նչ իսուն կուռուշ, քյե խինգյ կուռուշ փա՞նքյ:
- Չէ, ջանըմ, խինգյ կուռուշի պան չի:
- Կըլավ չի, ի՞նչ կարժի:
Կփանեն, կպիրեն փաս կուռուշով էծըն ծեռնիս կառնեն:
Փարեն կուփան ծեռ, մարթըն թոնի կուգյա ուր փուն:
Կնիկ իրկան կասի. - Քյա մարթ, էծ քյանի՞ ծախիսիր:
- Վալլա, կնիկ, իրեքյ մարթ թափան վերես, ամչըսուսին զի, առին փաս կուռուշ:
- Տու իփոնս խանութներ կիփե՞ս, մարթ:
- Խա, կիփեմ:
Կնիյ կասի. - Դե փու նըսփի՛, ես եմ խալավ-մալավ խայնեմ, փու փես, թե ես ի՞նչ կանեմ ինոնց գյըլեոխ:
Կըլնեն միսյի կերթան: Տանի վեր խանութին կկայնըսուսի: Կնիկ կմփնի ներս: Խանութպանի պերան մու՚ կմնա պաց կընգյա խորոփկութնիս:
Կնսփի բազար:
Կասի. - Դե էնա սիվփըլկով կրաֆթին պասմեն:
Հ՚իսուն գյազ գյոնըսգյոն պասմա կուփա կփրել:
- Իսոր հաշիվն արա՛, քյո փարեն փամ:
Խանութպան կասի. - Քյեզնիս փարա ուզող վո՞վ ի:
- Ասպա՞:
- Չի խոսքըմ փուր, խերի՛քյ ի:
- Աղեյ կէլնի, իրիկուն սահաթ էրկուսին, արե ըռեսի փան պսփիկ կփոր:
Կընսըռնի էն մեկել էրկու խանութներն էլ: Էլըմ մեյ մըկիս քըրըմ պասմա կկփրի: Մեկին սահաթ չորսին խոսք կուփա, մեկին սահաթ վեցին խոսք կուփա:
Ապրանքյներ կանի քեողչա, կփնի իրկա քյամակ, կըլնի կուգյա փուն:
Ըռես կուգյա, կասի. - Ի՞նչ ժամանայ գյամ:
Կասի. - Սահաթ յոթին արե:
Ըռես կերթա: Ըռեսի էրթալյուս եփ, կնիկ կըլնի փյուս, կիրիշկի հարճին խանութպան կուգյա:
Էլավ շըլակըմ փուշ իսպե, փարավ իթալ թաքրի մեչ, իրկան էլ ասաս. - Կնա կայնի սրախ: Փալա մը իւիիր առած, փեփ մ՚իփու իրկան ծեռ, - կայնի ըռդա, - ասաս:
Խանութպան էկավ, բեողչե մը ծեռ: Բեողչեն ծեռնեն առես, փարավ իփիր մառան: Տառսավ էկավ:
Խանութպան ասաս կինգյան: - Շոփ արա, անգյան ի:

- Քյո խալավ խաՆ, պառկի՛, ես գյեռ էկա:
Էլավ կՆայ սրախ, իրկաՆ ասայ. - Խեփ ես կմփՆեմ Ներս, փՒ փեփ զարկ վեր փալըՆիՆ:
ԿՆիյ մըփավ Ներս, իրիյ փեփ մ՚իզարկ վեր փալըՆիՆ:
ԽաՆութպաՆ ասայ. - ԷՆ վո՞վ էր, էկավ:
- Իմ իրիկՆ էր ճաղյիյ էկավ:
- Ապա ես ի՞Նչխ աՆեմ:
- Իլի քյե թալ թաջրի մեչ:
ՄարթՆ էլա՛վ չըլուփ-մըլուփ ուրՆ իթա՛լ թա՛ջիր, փըշեր խըշթըվաՆ կողրաՆքյ:
Քիչըմ վերչ էՆ մեկել էրկու խաՆութպաՆՆերՆ էկաՆ, իՆոՆց էլ ըսկուՆ իթալ մեչ թաջրիՆ:
ԻՆոՆցիյ եփ սա՛հա՛թ յոթՆիՆ ըռեսՆ էլ էկավ: ՌռեսիՆ էլ ըսկուՆ արայ:
ԿՆիյՆ էլա՛վ փյուս, փեսավ ծյուՆ-աՆձրև պռՆեր ի: Կիրիշկյա քոչարըմ գյեռ կայՆե փյուռ: Կովըմ պա՛ռպեր ի: Պեռ ամբողջ եղ ի, չորթաՆ ի, պաՆիր ի: Կուզյա կասի կըՆզյաՆ. - Ձի փեղըմ փուր:
Կասի. - Կըշի գյա՛, կըշի գյա՛:
ԿառՆի Ներս:
Քոչա՛ր կիրիշկյա կըՆզյա իրես, մեյ փեխեՆ էլ կփյողա: Կասի. - Պաքյըմ փու՛ զի:
Կասի. - Ասպած քյո փուՆ ավիրի, գյեռ փու ըսկուՆ կփյողաս, կմեռՆես, արե քյե չուրպու, խայ կե, ես հըմեՆով քյոՆ եմ:
Քոչար չըլփըցույ, խալավ փարավ փըփեյ փըռաՆ իփև, պառկըցույ, էլավ կըՆա՛յ սրախ:
- Ես որ կմփՆեմ Ներս, փու փեփ զա՛ր վեր փալըՆիՆ: Իսոր խըՆթիր ծաՆըր ի վեր մեկելՆիրայ:
ԿՆիյ մփավ Ներս, իրիկ փեփ մ՚ իզար վեր փալՆիՆ:
Քոչա՛ր վեր թըռավ, էլա՛վ կայՆավ:
ԿըՆզյաՆ ասայ. - ԷՆ վո՞վ էր, էկավ:
- Իմ իրիկՆ ի, ճա՛ղյիյ էկավ:
- Ապա ես ի՞Նչխ աՆեմ:
- Էլի՛ քյե թալ թաջրի մեչ:
Քոչա՛րՆ ուր իթա՛լ թա՛ջեր: Փըշեր խըշթըվաՆ կող-պերաՆ:
Քոչա՛ր ափըլփեյ մարթեր կըՆդա՛վ:
Ասայ. - ԿըՆայի ծեր գյուռուլթիՆ, էսա ծեր քյահՆ ի, կքաշեմ:
ԻրիկՆ էլա՛վ, փյուռ իպայ, էկավ Ներս: Խե կըՆզյաՆ քյամայ փըվիՆ քամկի, թաջիր շըռձիյիՆ: Մարթեր էլաՆ փախաՆ:
Իրիյ կՆիկ փյուռ շիՆեյիՆ, մփաՆ Ներս: Քոչըրի կով մորթիյիՆ, պըփեյիՆ, քյաբա՛բ կաՆեՆ:
Էփա մարթեր էլաՆ վեր էրփըսիՆ: Մեյ մեկելի ասիյիՆ. «Էսա մարթ մեկ ի, մեՆքյ խիՆգյ եՆք: Մեյ մեկ կախվեՆքյ յաձր: ԱմեՆ մարթ մեյ դըրբ զարկեՆքյ, էսա մարթ կմեռՆի»:

Առճի խանութպան էրփըսից կախվավ: Մարթըն որ շիշ փըրեր կրակ քյաբաբ շինելու, շիշըմ քյաշեց վեր ինոր ոռին:

- Հըմ հա՞, զի քյաշեքյ, ես իմ դըրք փվի:

Չորսն էլ ըսկուն կկախվեն, դաղ կուփեն, կքաշվեն պյուս: Չորսն էլ մեյ մեկելի չափիցին, թե մե դաղեր ի:

Աըրեն կուգյա քոչըրին: Քոչար կախիցին: Քոչար կախվավ թե չէ՝ շիշըմ էլ քյաշեց վեր ինոր քամկին:

Քոչար բոռաց. - Յամա՞ն, իմ ջանդակ, զի քյաշեքյ: Իմ եղ, իմ կով, իմ չորթան կընայ: Հա՞յ ծեր խեր-մեր անիծած կենա: Էսա ծեր բալեն ի, ես կքյաշեմ: Իմ կով գյեո մորթեր են, քյաբաբ կանեն, գյեո խոփ կուգյա:

Էլան էկան պյուս: Տյուռ թակեցին: Կընիյ գյեո փըռան իփև կայնե փանայ ծեռ: Առճի խանութպան գյըլեոխ ծակից մըփուց ներս: Կնիյ ծեռ իթալ խանութպանի քյիթ պռնեց: Խանութպանի քյիթ կփրեց:

Խանութպան ասաց. - Փեոֆ, ի՞նչ խանձրախոփ կուգյա:

Աման մարթու չասաց:

Չորսն էլ ուրենց գյըլեոխ մըփուցին ներս, չորսի քյիթն էլ կըփրեց: Աման մեյմըկու չասին:

Քոչար գյըլեոխ մփուց ներս: Տանայ մ'էլ ինոր քյըթին, ինորն էլ կփրեց:

Քոչարն ասաց. - Կընաց իմ քիթ, իմ ոռ, իմ եղ, իմ կով, իմ չորթան: Հա՞յ, ասպած ծեր փուն ավիրի, էսա ծեր բալեն ի, ես կքյաշեմ:

Էլան շըռճըվան էն դեխ, պափ ծակեցին, ո՛րն ինչ էփա ծակից մփան ներս, մարթ պալթե մ'իպոր մեչ գյըլխուն, ըսպանեց քյաշեց իթալ էն դիխ:

Կընիյն էլավ պյուս աչկեց: Իրիշկաց համալըմ աջալա կէրթա:

Ասաց. - Համա՞լ, համա՞լ, արե՛ քյե մեճիփիեմ փամ, մեր փուն մեռելըմ կա, պար թալ գյեփ: Աման ըսկուն ֆառ պեղ թալես, որ չիարի գյա:

Համալ մեկըն պարավ: Չուր փառցավ կնիյն մեկն էլ իպե իփիր էն պեղ:

Ասաց. - Ի՞նչ պեղ թալեցիր, որ քյեզնից շոփ հարավ էկավ:

Մարթն էն էլ պարավ: Չուր փառցավ, մեկն էլ իպե իդիր դա: Սեյ խոսքով խինգյն էլ իպուր պարավ:

Աղոթրան պասցվավ: Իրիշկաց մալեն գյեփան պերան գյեո նամազ կանի:

Էփա համալն ասաց. - Տու իրիշկե պե՛, ես զյո՞ր իմ թալե, էն ո՞ր փեղեն կի'արի կէրթա:

Կէրթա կըփրանոց քյարըմ կգյրկի, մալեն որ կըզվի ըըվացվի, քյարըմ կթըփի մեչ գյըլխուն: Մալեն էնփեղ կխափուցի: Ոփ կպըռնի քյաշի մեչ ճրին, ճյուրըն կառնի, էփա ջանդակ կփանի:

Ինք կթոնի, կուգյա փուն:

Կասի. - Տու կասեքյ կիա̈րի, ես չի ավատա: Կընա̈կի պռնեյի քյարըմ փվի մեջ գյըլխուն, սպանեյի: Տեսա՞ր, որ էլ չիա̈րի մըկա̈:

Կառնի ուր փա̈րեն կէրթա:

Իրիկ-կնիկ կէլնեն էտա գյոտլից, կփախնեն կէրթա̈ն ուրենց գյեղ: